

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Анита Атанасова

В качеството на член на научно жури по защита на дисертация на

Имрен Гендж-Салатова,

Икономически университет-Варна

със заповед на Ректора № РД-06-24/27.01.2026 г. и по решение на научното жури, взето на първо заседание на 09.02.2026, на тема

„Проблеми на отчетността в предприятията с нестопанска цел“

Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на Правилника за развитие на академичния състав на Икономически университет- Варна. Дисертационният труд съдържа: заглавна страница, съдържание, увод, изложение, заключение с включено обобщение на получените резултати, библиография, приложения. Предоставена е декларация за оригиналност на представения за защита дисертационен труд.

Съответствие с минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България

Дисертантът отговаря на минималните изисквания съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Докторантът е отчислен с право на защита след положени успешно докторантски изпити. Защитата се провежда в законово установения срок. Има три публикации пряко свързани с темата на настоящия дисертационен труд и други, които имат връзка с по- широката област на отчетността и анализа на стопанската дейност. Дисертантът е участвал в научни конференции.

Структурата и съдържанието на дисертационния труд

Представената дисертация се състои от съдържание, три глави, Увод, Заключение, Библиография и множество приложения. Първите две глави са теоретични, а третата е посветена на емпирично изследване. Представеният дисертационен труд е задълбочено

и ангажирано изследване по поставената актуална тема. Той е с ясно очертани параметри в теоретичен и емпиричен аспект. Обектът, предметът, целта, задачите, методите, хипотезите са добре формулирани и последователно развити в хода на разработката. Проличава отношението и позицията на автора.

Теоретичните части описват задълбочено същността на предприятия с нестопанска цел, класификацията им, особеностите, нормативната регламентация и подобните сдружения в чужбина с цел сравнение. Систематично се изследват особеностите при отчетността на предприятията с нестопанска цел и специфичните проблеми, свързани с това. Предложена е система от ключови индикатори за дейността на дружествата с нестопанска цел.

Емпиричната част представя различни подходи на изследване. От една страна са изследвани публичните отчети на някои предприятия с нестопанска цел в България за 2020-2024г. Изследването включва нормативен, логически и финансов-счетоводен анализ на отчетността на дружествата- обект на внимание. От друга страна е извършено през 2025 г. и обработено статистически анкетно проучване между дружества с въпроси насочени към проблематиката на отчетността.

Изследването включва не само счетоводната отчетност и финансовите отчети, а изобщо отчетността на изследваните дружества. Част от тази отчетност не е финансово-счетоводна, но е важен и неотменен елемент от общата система на проблемната отчетност за дружествата с нестопанска цел. Спецификата на дружествата предполага включване не само на финансово измерими показатели в изследването.

Ползвани са множество литературни източници, във връзка с изследваната тема, надлежно цитирани. Стилът на изказ и ползвания език са подходящи за научна разработка. Графичното оформление е добро. Избраната структура е подходяща и логически обоснована. Авторефератът отразява кратко и правдиво същността на дисертационния труд.

Научни и научно – приложни приноси в дисертационния труд

Разработката предлага сериозен научен обзор и логически анализ на теоретичните основи и нормативната регламентация на дейността на организациите с нестопанска дейност и на тази основа- на нормативната регламентация на тяхната отчетност. Направен е сравнителен анализ между националната и международна нормативна рамка и практика в изследваната област. Предложени са подходи за усъвършенстване на съществуващата отчетност и нормативна рамка на обследваните дружества с множество конкретни предложения.

В резултат на теоретичен и емпиричен анализ е предложен модел на разграничаване на стопанската и нестопанска дейност на предприятията, модел за остойносттаване и модел за оповестяване на доброволческия труд

Предложен е цялостен модел за оценка дейността на дружествата с нестопанска цел и в това число система от ключови индикатори за оценка на дейността на предприятията с нестопанска цел, по различни направления на нестопанска дейност. Представен е примерен доклад за дейността на тези дружества.

Извършено е сериозно емпирично изследване за проблемите на отчетността в организациите с нестопанска цел, със съответните адекватни изводи и препоръки в резултат на изследването. Доколкото ми е известно, такова изследване в конкретната област е първо по рода си в България.

Дисертацията би могла да послужи като основа за нормативни промени в областта на отчетността на дружествата с нестопанска цел, както и да подпомогне в редица неясни въпроси практиката.

Проверка за наличие на плагиатство

В дисертационния труд и автореферата не беше констатирано от моя страна наличие на плагиатство. Авторът е ползвал множество литературни източници, които е цитирал надлежно или се е позовавал на тях с пълно библиографско описание.

Критични бележки и препоръки

Всяка разработка може да се доразвие, според вижданията на автора и неговите интереси. Мисля, че е удачно да се обмисли модифициран вариант на публикации за практиката, а защо не и Ръководство за отчитане в организациите с нестопанска цел. Възможно е да се задълбочи научното изследване на проблематиката с по-широк кръг организации, в това число по направления на различна нестопанска дейност и източници на финансираня. При това може да се приложат допълнителни методи на изследване. Има много въпроси в областта на контрола, анализа и управленското счетоводство във връзка с нестопанските организации, които са благодатна почва за изследване. От друга страна нормативната рамка на отчетността и на счетоводната отчетност очевидно се нуждае от промени. Дисертантът може да бъде проактивен в този процес. Изказаното е по скоро предложения и препоръки за последваща работа, а не критика на представения за защита труд.

Въпроси към дисертанта

1. Как според Вас може да се стимулира по- подробно и по- неформално оповестяване на дейността на предприятията с нестопанска цел? Какво още трябва задължително да се оповестява за предприятията с нестопанска цел, неизисквано засега официално?

2. Кои области в отчетността на организациите с нестопанска дейност намирате за критично важни и същевременно недостатъчно добре регламентирани, развити, неясни? Как считате че трябва да се усъвършенстват и какви са механизмите за това?

Заклучение

В заключение изказвам моето **положително** становище по отношение на представения за защита дисертационен труд и предлагам да се присъди образователна и научна степен „доктор“ на Имрен Гендж- Салатова.

17.03.2026

град Варна

доц. д-р Анита Атанасова:

СТАНОВИЩЕ

От: *Доц. д-р Галина Симеонова Чиприянова*
СА „Д. А. Ценов“ – Свищов
Катедра „Счетоводна отчетност“
Научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (Счетоводство)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД-06-24/27.01.2026 г. на Ректора на Икономически университет – Варна и решение на научното жури.

Автор на дисертационния труд: *Имрен Севим Гендж-Салатова*
Тема на дисертационния труд: *Проблеми на отчетността в предприятията с нестопанска цел*

1. Информация за дисертанта

Имрен Севим Гендж-Салатова е зачислена в редовна докторантура, държавна поръчка в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ за срок от 3 (три) години, считано от 01.02.2018 г. до 01.02.2021 г. съгласно Заповед на Ректора на ИУ – Варна № РД17-380/13.02.2018 г. Със Заповед на Ректора на ИУ – Варна № РД17-392/09.02.2021 г. Имрен Севим Гендж-Салатова е отчислена с право на защита на дисертационен труд в срок от пет години, считано от 01.02.2021

г. Със Заповед на Ректора на ИУ – Варна № РД17-35/02.02.2023 г. е променена темата на дисертационния труд от (старо заглавие) „Проблеми на финансовата отчетност и оценката на ефективността в предприятията от добивната промишленост“ на (ново заглавие) „Проблеми на отчетността в предприятията с нестопанска цел“.

2. Общо представяне на дисертационен труд

Дисертационният труд на тема „Проблеми на отчетността в предприятията с нестопанска цел“ притежава качества на научно изследване и има завършен вид. Обемът възлиза на 312 стандартни страници, от които съдържание, списък на използваните съкращения, увод, основен текст, структуриран в три глави, заключение, библиография и 12 приложения. Изследването включва 8 фигури и 27 таблици.

Формулираната тема „Проблеми на отчетността в предприятията с нестопанска цел“ е **дисертабилна**.

Рецензираната разработка е **актуална** за теорията и практиката. В съвременните условия предприятията с нестопанска цел изпълняват важни обществени функции в области като социални услуги, образование, здравеопазване, култура, опазване на околната среда и защита на човешките права, като допринасят за предоставянето на обществени блага. Предприятията с нестопанска цел са специфична група икономически субекти, които не разпределят печалба между учредители, членове или управителни органи, осъществяват дейност в обществена или частна полза и чиято дейност се финансира основно чрез дарения, проектно финансиране и членски внос. Въпреки че, докторантът се позовава на достиженията на други автори, неговото отношение към проблематиката е **разпознаваемо** спрямо тях.

Целта на разработката: да се представят особеностите и да се анализират проблемите на отчетността на юридическите лица с нестопанска цел в България и въз основа на това да се предложат решения за тяхното преодоляване с оглед повишаване на прозрачността, съпоставимостта и полезността на отчетната информация за заинтересованите страни, е **ясно дефинирана**.

Обект на изследването са български предприятия с нестопанска цел, създадени по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел, функциониращи в различни обществени сфери – социални услуги, образование, култура, здравеопазване и др., а **предмет** – специфичните

особености на отчетността на предприятията с нестопанска цел, разгледана в нейните регулаторни, теоретични и практически аспекти.

Основната теза на дисертационния труд, че отчетността на предприятията с нестопанска цел, регистрирани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел в България, се характеризира с нормативни, методологични и организационни проблеми, които ограничават качеството на информацията, необходима за вземане на решения от страна на организациите, дарителите, финансиращите институции, контролните органи, регулаторите и държавата, е **доказана**.

В дисертационния труд са формулирани и подложени на проверка 4 **хипотези**.

Фигурите и таблиците, които са представени в разработката, **визуализират авторските идеи** и онагледяват извършените проучвания, обобщения и взаимовръзки в изложението.

Съществува логическа обосновааност на основните заключения със съдържанието по отделните части на дисертационния труд.

Изложението на дисертационната работа е подкрепено с много на брой цитирания на **литературни източници**. Приложен е богат списък с библиография, който включва 217 източника, в т.ч. на чужд език, нормативни документи и от интернет. Литературните източници са използвани коректно като са спазени правилата за научна етика.

3. Публикации и участие в научни форуми

Докторантът е представил 6 самостоятелни публикации, от които 3 по темата на дисертационния труд: 1 научна статия и 2 научни доклада. От Справката-декларация на докторанта е видно, че публикациите по дисертацията удовлетворяват минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, съгласно чл. 26 от ЗРАСРБ. Докторантът има участия в научни форуми.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд се отличава с ясен и академично издържан изказ, прецизна терминология и последователен стил, което повишава неговата научна стойност.

Изследването представя цялостен преглед на теоретичните и нормативните основи на отчетността на предприятията с нестопанска цел,

като систематизира съществени правни и организационни специфики, определящи тяхното функциониране. В труда задълбочено е анализирана действащата нормативна уредба, както и са разгледани основните класификационни характеристики на тези предприятия и кръгът на ползвателите на счетоводната информация. Извършен е сравнителен анализ на чуждестранни модели и добри практики в отчетността на предприятията с нестопанска цел, който създава основа за формулиране на насоки за развитие и хармонизиране на отчетните подходи в международен контекст. В този смисъл, дисертационният труд очертава възможностите за изграждане на по-кохерентна глобална рамка за отчетност на предприятията с нестопанска цел, съобразена с нарастващите изисквания за прозрачност, отчетност и обществено доверие.

Анализирани са актуалните проблеми в отчетността на предприятията с нестопанска цел. Обосновават се решения, свързани с формирането на счетоводната политика и разработването на индивидуален сметкоплан, адекватен на спецификата на тяхната дейност. Авторът аргументира особеностите на капиталовата структура и на финансовия резултат при тези предприятия, като разкрива съществени отчетни специфики при неговото формиране и представяне. Изследвано е счетоводното отчитане на активите, разчетите, приходите и разходите. Особено внимание е отделено на счетоводното отчитане на допълнителната стопанска дейност на предприятията с нестопанска цел. Със съществено значение са направените изводи относно методологичните особености и често срещаните затруднения при изготвянето на годишните финансови отчети, както и задълбоченият анализ на съдържанието, предназначението и ролята на годишния доклад за дейността на юридическите лица с нестопанска цел. Открити са постановки, свързани с оценката на дейността и ефективността на тези предприятия. Идентифицирани са проблемите и перспективите пред оповестяването на доброволческия труд в годишния доклад за дейността.

Проведено е целенасочено емпирично изследване на проблемите в отчетността на предприятията с нестопанска цел в България. Разработена е ясна изследователска методология, респ. са очертани нейните предимства и ограничения. Особено внимание е отделено на проблемите, които произтичат от нормативните изисквания и спецификата на отчетните обекти при предприятията с нестопанска цел, включително затрудненията при разграничаването на стопанската от нестопанската дейност. Съществен акцент в изследването е разглеждането на прилаганите финансови и нефинансови показатели, както и на утвърдените практики за разкриване на информация в годишните

финансови отчети и годишните доклади за дейността на българските юридически лица с нестопанска цел. В тази връзка е аргументирана ролята на годишния доклад за дейността – инструмент за отчетност и прозрачност. Открити са проблеми и перспективи пред оповестяването на доброволческия труд.

В хода на изследването е използван адекватен **научен инструментариум**, като по този начин **са изпълнени** поставените 7 задачи и е постигната основната цел на дисертационния труд. Това ми дава основание да квалифицирам постигнатите резултати, като **резултати с научен и научно-приложен характер**.

Авторефератът на тема „Проблеми на отчетността в предприятията с нестопанска цел“ е в достатъчен обем – 37 стр. и напълно съответства на структурата, съдържанието и изследователските резултати на дисертационния труд.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Съгласна съм с посочените 6 научно-теоретични, научно-приложни и методологични приноси, които обогатяват изследванията в областта на отчетността на предприятията с нестопанска цел и имат практическа значимост. Справката от автореферата обективно отразява постиженията на докторанта с научен и научно-приложен характер.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Съгласно предоставената информация за проверката със специализиран софтуер – не са констатирани съвпадения, сочещи на плагиатство, както в дисертационния труд, така и в автореферата.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Наред с безспорните достойнства на дисертационния труд могат да бъдат отбелязани и отделни възможности за неговото надграждане. В определени части би могла по-ясно да се открие авторовата аргументация. По-задълбоченото разглеждане на стратегическите последици от предложените нормативни и методически промени върху развитието на предприятията с нестопанска дейност би засилило оригиналния принос на изследването. Направените бележки не намаляват цялостната положителна оценка за дисертационния труд, който обогатява научното познание и съдържа значими идеи и резултати.

8. Въпроси към дисертанта

Към докторанта нямам допълнителни въпроси.

9. Заключение

Дисертационният труд на тема: „Проблеми на отчетността в предприятията с нестопанска цел“ представлява актуално и задълбочено изследване с ясно открити научни достойнства и приноси. Въз основа на направената количествена и качествена оценка на разработката, изразявам **положително становище и подкрепям присъждането** на образователна и научна степен „доктор“ на Имрен Севим Гендж-Салатова в професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“.

10.03.2026 г., гр. Свищов

Подпис: ...

СТАНОВИЩЕ**от доц. д-р Ива Банкова Монева**

относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“

автор на дисертационното изследване: Имрен Севим Гендж-Салатова, докторант от катедра „Счетоводна отчетност“ при Икономически университет, Варна

тема на дисертационното изследване: „Проблеми на отчетността в предприятията с нестопанска цел“

основание за представяне на становището: участие в състава на научно жури, съгласно заповед № РД – 10 - 3 от 08.01.2026 г. на Ректора на Икономически университет, Варна

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа 312 страници, включващи основен текст – 277 страници и приложения – 12 бр. Логиката на дисертацията следва възприетата традиционна структура и се състои от увод, три глави, заключение и литература. Посочената структура на труда и неговото основно съдържание са подчинени на темата и на формулираните в увода обект, предмет и цел. Формулирани са задачи, хипотези и ограничения на изследването. Библиографията обхваща 46 източници на български език, 141 – чуждестранни източници, 24 – нормативна литература и 6 – Интернет сайтове. Цитирано е коректно.

Не се установяват отклонения от нормите на научната и професионалната етика.

Авторефератът е композиран съгласно изискванията и отразява основните части от дисертацията.

II. Преценка на актуалност, форма и съдържание на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е актуална и значима, т.к. предприятията с нестопанска цел заемат важно място в обществено-икономическия живот, а отчетността им е инструмент за прозрачност, доверие и добро управление. Въпреки това нормативната и методологичната рамка в България остава фрагментирана и практическите затруднения са налични. В този контекст дисертационният труд предлага решения с приложимост. В разработката са формулирани и доказани/отхвърлени изследователски хипотези. Това е основание за характеризиране на дисертационното изследване като завършено.

Методологията на изследването е коректна. Проличават авторовите знания по изследвания проблем, дискутирано е и на практико-приложно ниво. Като слабост може да се посочи известна разказвателност в параграфите на изследването и ограничения обхват на емпиричната извадка (12 финансови отчета и 37 доклади са полезни, но не напълно представителни за сектора).

В техническо, графично и стилово отношение работата е на много добро ниво. Обемът е оптимален и главите на изследването са композирани съразмерно.

Част от авторските виждания получават съответната публичност. Докторантът публикува самостоятелно шест разработки. В тях се интерпретират проблеми, разработени в труда. Всички те отразяват отделни моменти от дисертацията и по този начин преди окончателното ѝ оформяне и защита са апробирани съществени части от нея.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационното изследване

Намирам, че приносите на Имрен Гендж-Салатова в дисертационния труд са следните:

1. Идентифициране на нормативни и методологични пропуски в НСС 9 и свързаните регулации;
2. Систематизация на международни добри практики и предложения за адаптация в България;
3. Разработване на модел за структура и съдържание на годишния доклад на ЮЛНЦ;
4. Модел за оценка на дейността и ефективността на ЮЛНЦ;
5. Модел за остойностяване и оповестяване на доброволчески труд, който е новост в българската литература;
6. Емпирично доказване на връзката между нормативните неясноти и практическите затруднения в отчетността.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

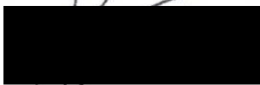
Препоръката, която отправям към докторанта, е в пожеланието в бъдещата си работа да задълбочи още практико -

приложните въпроси, разработвани в настоящия труд, тъй като тяхната актуалност и значимост ще продължава да е важна.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Дисертационният труд притежава необходимата научна значимост за една докторска дисертация, което ми дава основание да го приема за завършен.

Като член на научното жури давам своята *положителна оценка* на дисертационния труд „Проблеми на отчетността в предприятията с нестопанска цел” на Имрен Севим Гендж-Салатова и предлагам на научното жури да ѝ бъде присъдена образователна и научна степен „доктор” по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“.

доц. д-р Ива Монева

Варна,
10 март 2026